18/05/2019

Οι πορείες θανάτου των Ελλήνων του Πόντου

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Όταν ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα, στις 19 Μαΐου του 1919, είχε ήδη προετοιμάσει το σχέδιο της εύσχημης εκκαθάρισης και του εκτοπισμού του πληθυσμού του Πόντου με εξοντωτικές πορείες θανάτου.

Μία μέθοδος αφανισμού που και παλιότερα είχε χρησιμοποιηθεί, θα εφαρμόζονταν καθολικά. Ηλικιωμένοι, γυναίκες και μητέρες με τα παιδιά τους, οδηγούνταν σε πορείες με στόχο τον εκτοπισμό τους από τον Πόντο και την εξολόθρευσή τους στη διάρκεια των πεζοπορικών.

Τα «τάγματα εργασίας» και το αντάρτικο του Πόντου

Οι άνδρες ή είχαν οδηγηθεί στα «τάγματα εργασίας» ή είχαν καταφύγει στα βουνά. Γιατί; Η ήττα της Τουρκίας στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο αποδόθηκε στους Ελληνες, Πόντιους στρατιώτες, οι οποίοι θα τιμωρούνταν κυρίως οδηγούμενοι στα «τάγματα εργασίας».

Πολλοί λιποτάκτησαν στα βουνά. Η αφορμή δημιουργήθηκε. Ολόκληρες ελληνικές πόλεις του Πόντου καίγονταν (στην περιοχή της Κερασούντας 88 χωριά κάηκαν ολοσχερώς σε 3 μήνες), χιλιάδες άνθρωποι εκδιώχτηκαν από τις εστίες τους ή δολοφονούνταν. Οι προπηλακισμοί, οι επιθέσεις σε καταστήματα των Ελλήνων και ο εμπορικός αποκλεισμός θα ωχριούσαν σε λίγο μπροστά στο Γολγοθά που τους περίμενε.

Ένα πρωί, χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση, Τούρκοι χωροφύλακες έρχονταν στην πλατεία του χωριού, καλούσαν όλους τους άνδρες και αμέσως, χωρίς να τους επιτρέψουν να πάρουν τίποτα μαζί τους, ούτε βαρύτερα ρούχα, ούτε κουβέρτες, τούς ανάγκαζαν σε μία μακρά πορεία, χωρίς στάσεις και διανυκτερεύσεις σε κατοικημένες περιοχές, ώστε να μπορέσουν να προμηθευτούν ό,τι χρειάζονταν για να επιβιώσουν στις κακουχίες του χειμώνα, της πείνας και της μακράς πορείας.

Όσοι επιβίωναν, θα χάνονταν ύστερα στα βαριά καταναγκαστικά έργα, σε ορυχεία, λατομεία και δρόμους. Πολλοί έφυγαν στα βουνά και ξεκίνησαν ένα ηρωικό αντάρτικο. Η ύπαρξη του αντάρτικου ήταν μία επιπλέον αφορμή για να δοθεί εντολή για την εξολόθρευση των Ποντίων. Θα ήταν μαζική και ως ένα βαθμό θα έπρεπε να μη γίνει αντιληπτή, ώστε να μην ξεσηκώσει την κατακραυγή των πολιτών των ευρωπαϊκών κρατών με τα οποία η Τουρκία ήθελε να διατηρεί καλές σχέσεις και την αντίδραση της Ελλάδας.

Οι συνθήκες στις πορείες θανάτου

Όσοι είχαν απομείνει στα σπίτια τους από τους κατοίκους του Πόντου -μετά τις τόσες διώξεις των προηγούμενων χρόνων- κυρίως άμαχοι, ηλικιωμένοι, γυναίκες και παιδιά, έπρεπε να τα εγκαταλείψουν άμεσα χωρίς να πάρουν μαζί τους τρόφιμα, ρούχα και στρώματα.

Μόνο ένα αντικείμενο. Οι πορείες γίνονταν πάντα χειμώνα, ώστε το κρύο, η βροχή, το χιόνι και οι χαμηλές θερμοκρασίες να συμβάλλουν στην εξόντωσή τους. Οι στάσεις λιγοστές. Η πορεία συνεχής και καταπονητική. Τα κτυπήματα, συχνά με το κοντάκι του όπλου και το ξύλο, για όσους καθυστερούσαν, ήταν συνήθη.

Όταν γίνονταν στάσεις, ήταν μόνο σε ακατοίκητες περιοχές για δύο λόγους. Αφενός για να μην γίνονται αντιληπτές και να μην υπάρχουν μαρτυρίες για τις

πορείες θανάτου, ώστε να μπορεί η Τουρκία μέχρι σήμερα να ισχυρίζεται πως οι εκατοντάδες χιλιάδες Πόντιοι χάθηκαν σε απώλειες πολέμου, λοιμό και ασθένειες.

Αφετέρου για να μην μπορούν οι άμοιροι να βρουν κάτι να φάνε, να μην μπορούν να εφοδιαστούν με ρούχα για να αντιμετωπίσουν την παγωνιά, με κάποιο γιατρικό για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους που ασθενούσαν, για να μην μπορούν να στεγαστούν και να είναι εκτεθειμένοι στις χειμερινές καιρικές συνθήκες.

Εξασθενημένοι από το κρύο και την πείνα εύκολα αρρώσταιναν. Η περιποίηση των αρρώστων απαγορεύονταν. Με θάνατο τιμωρούνταν όποια βοήθεια ή ελεημοσύνη από ομοεθνείς τους. Οσοι κατέρρεαν νεκροί ίσως ήταν οι τυχεροί. Περισσότερο, επειδή δεν θα ζούσαν την αγωνία και τον οδυνηρό θάνατο των αγαπημένων τους.

Το δράμα των γυναικών

Μεγάλο το δράμα των μανάδων. Να θέλουν να φροντίσουν τα παιδιά τους και να τα βλέπουν να καταρρέουν από την κούραση, από την πείνα, παραδομένα στις αρρώστιες. Κανένα δεν έπρεπε να μείνει πίσω.

Η πορεία συνεχιζόταν κι έπρεπε να είναι όλοι μαζί. Με ραγισμένη καρδιά μανάδες με στεγνά από γάλα στήθη εγκατέλειπαν το άρρωστο βρέφος τους, για να σώσουν τα άλλα παιδιά τους. Με θάνατο τιμωρούνταν όσοι έπαιρναν τα εγκαταλειμμένα βρέφη για να τα φροντίσουν. Αβοήθητες οι γυναίκες και τα νεαρά κορίτσια ήταν εύκολα θύματα αλλεπάλληλων βιασμών. Βιασμένες συχνά ψυχορραγούσαν ή τις πυροβολούσαν.

Η φρίκη σε αυτές τις πορείες δεν ήταν μόνο οι προσωπικές κακουχίες, αλλά και το να βιώνεις τα μαρτύρια και την αγωνία επιβίωσης των αγαπημένων σου και να μην μπορείς να τους βοηθήσεις να ακολουθήσουν σε μία πορεία, που νόμιζαν ζωής. Που για τους περισσότερους ήταν τάφος.

Η ταφή των νεκρών απαγορεύονταν. Τους πέταγαν εκεί στην άκρη του δρόμου. Χαρακτηριστικό της αποτελεσματικότητας αυτής της μεθόδου εξόντωσης είναι πως από τα 13.000 άτομα που ξεκίνησαν σε μία πορεία θανάτου από την Τρίπολη του Πόντου μέσα από τα ψηλά βουνά της Νικόπολης προς την Καππαδοκία και κράτησε ένα χρόνο μόλις 600 άτομα επέζησαν.

Οι λουτρώνες «εκκαθάρισης»

Μία ακόμα μέθοδος εξόντωσης για τους άμοιρους εκτοπισμένους επινοήθηκε. Οι λουτρώνες. Τους έβαζαν πολλές ώρες μέσα σε οθωμανικά λουτρά θερμοκρασίας 40 βαθμών, για να απολυμανθούν και ύστερα γυμνούς τους άφηναν μία ώρα έξω

στο χιόνι, σε θερμοκρασίες υπό το μηδέν, μέχρι να γίνει η επιθεώρηση.

Κι ύστερα άλλη μία ώρα για την ιατρική εξέταση. Που συχνά αργούσε ώρες πολλές, όλη νύχτα. Πολλοί κατέληγαν. Εκεί γίνονταν και οι «εκκαθαρίσεις», όπου εξοντώνονταν και οι ηγετικές φυσιογνωμίες, οι νεότεροι και υγιέστεροι. Δηλώνονταν ως ασθενείς που θα μεταφέρονταν στο νοσοκομείο και αφού απομακρύνονταν από τους άλλους, τούς εκτελούσαν.

Επίλογος

Ηρωικός ο αγώνας αυτών που επέζησαν και βρήκαν τη δύναμη να στεριώσουν ζωή μέσα από τον πόνο και τις στάχτες. Σε εμάς μένει να μην αφήσουμε χώρο ούτε για την άγνοια ούτε για τη λήθη, διότι, σύμφωνα με τη Διεθνή Ενωση Μελετητών Γενοκτονιών -η οποία «αναγνωρίζει πως η Οθωμανική εκστρατεία εναντίον των χριστιανικών μειονοτήτων της αυτοκρατορίας, μεταξύ των ετών 1914 και 1923, συνιστούν γενοκτονία εναντίον των Αρμενίων, Ασσυρίων, Ποντίων και των Ελλήνων της Ανατολίας» – «Η άρνηση μιας γενοκτονίας αναγνωρίζεται παγκοίνως ως το έσχατο στάδιο γενοκτονίας, που εξασφαλίζει την ατιμωρησία για τους δράστες της γενοκτονίας, και ευαπόδεικτα προετοιμάζει το έδαφος για τις μελλοντικές γενοκτονίες.» (2007)

Πηγή: www.ekirikas.com/ Δήμητρα Ποντοπόρου